

ב. הר"מ והמחבר בפי' הדין, וכן נוטים דברי הרמב"ם בפי' ב' מהלכות עירובין ל' משנה שם ס"ז כן שם במנחת

שערי תשובה

המקפת ויש ביניהם איי קאריס עליהם ואכן חייבות שאין ביניהם איי עשו לעצמם
גורם וערכו גיב אותם שפוחץ אין אושרים עליהם, שלא היו יכולים לערב עמהם
מחמת חסר האוישרים עליהם, ולא מקד יכול לערב מחמת שיכולים לקנות בשות,

באור הלכה

משמחנין ביהוה נאמר בהחלת ששח: * צריך להבטל לכל אחד ואחד. ענין
משנה ברורה. ואף על גב דכאי דקטיל לה צריך עם חבירו כי צריך מאהמיל,
אדקטא דכאי חולקא לא צריך וכו' ונשי' כי צריך ב דבור המתחיל 'אבי'
מסבין לא יצרכוהו. ולפי זה אם היה הבטול מבעד יום קדם לצרכו, וכי צריך,
אדקטא דכאי חולקא נמי צריך. ומהו הבטול שבעד יום קדם, וכן מוכח מסיף
הברי' רש"י שם שהביא מברכות דהר"ר דמנאי שם: אחד מן השוק ששה נתיב
מבעד יום, דמנאי שם שצריך וכו'. ודע, דלדבריו כאל"ש דכדורי לא צריכת
מברכות דקאמרי' מבעד יום' הינו אפילו מת לאמר שצריך, וכן שהוא קדם
ליום קניית הצרכו דמנאי קדם בדין השקטות, חל הצרכו גם על הפני ששבו,
וכמו שקדם הגר"א כיון שגא, הוא הדין בענינו אפילו היה הבטול קטיל לו
לאחר שצרכו, וכן שהוא קדם בהשקטות חל הצרכו גם על החלק שבעד
ליו: * אג עתה, ושהוא אומר, שכלא. ענין צריך שפסח דהוא מטר
לחצויא מאימס אפילו קדם שחיתקו, וכן מברך בחצוי' מרשבאי לחצויא,

החצר מבטלת לכם, דאין הבית בכלל: (ז) שהוא אורח בבעל
וכדלעיל בסוף סימן שע, עין שם: (ח) מביתו לחצר, שהרי לא
מביתו לחצר, שאין לומר על ביתו שהוא כאורח בו, שהרי לא
רשות ביתו, דכשכטל מתר לכפרלה להוציא מביתו הוא והם,
(ט) יש לסמוך להקל שאין צריה נעילת בית: **ב (יב) בין** הוא
שהוציאו מביתם להחצר ונדקם שקחיו, אם יוציא מביתו לחצר
ושכא סעיף א, וכן יתור שלא יבנים מקצר לביתו קדם שיקניסו
רשות ביתו, נעשה אורח כבוד אצלם^(ט) בין שלא נשאר לו רשות
אלא בעצמם אבל לא בישראל, ועין באחרונים שחחרו למצא טעם
נרע מבטול, אלא (י) דבשבת אסור לשכר דקרי במקח ומקור,^(י)
אבל שארי (יא) אחרונים מקלים בזה^(יב) לענין ימי החול^(יג) כהמגן אב
ביתו רשות אחת: (טו) ולא מביתם, דמסתמא בשבטלו לו ר
ירוצה לומר, לא מבטל דמביתם שלא בשלו אסורים להוציא לח
רשות אחת עם החצר, נכרך אסור, וכדמסיים דלא חשיבי כאורח
בשלו חזירים בהם ורוצים לזכות בה, וכתב המגן אברהם, דלא אמר
לזכות אין זה נקרא השתמשות בקצר ולא הוי רוצים לזכות בקצר
לזכות אסור, וכן כתב באבן עזר: (יז) ולא אמרנו וכו', ואפילו

(א) גמרא: (ד) ריב"א: (ה) הרב המגיד והעתיקהו המאורנים. והפסם, דכין שאין מקור כלל לשלשל, ערובו פאמן חלוקה, דערוה שמו [ענין ערובין מ"ט] בענין שהיו מלכין ומהפרין כל סללים קמדי: (ו) לש"י ותרב סמדי: (ז) אבל כשהוא אומר 'לכם' והיו יותר משנים, משמע דלא מטיי א"י לדעה זו. וכן פרישה: (ח) כי רבים חולקים על זה, עין בהפסוקהו ומדבריו וריאוי, וכן הרמב"ם לא הוידר זה, וכן דעת הרמב"ם והריב"ם בהחליטתם למשל דזה, וכן פסד 'גביר': (ט) קגוראברהם ופרישהו והפרי"א ושא"י: (י) האכל לשלשן פני עקדי' גמלים אין דירבן יריה אלא שאחור משום תורה, לא מקרי קגון, אבל כיושאל אומר לשכר: (יא) שלשון ששים וטגרי' (ענין סגור) האכלו לשלשן שבת לא (הסמכת). ובפריהקדמין עניד לומר דהקגוראברהם מוציל בדריבך שכירות אפלו כפיה' (יב) וצחוקהקדש ורמב"י ורמב"ן ורמב"ם, וכן פסד הרמב"ם ביד סד ובדבר דין (יג) קגוראברהם ושא"י:

הלכות שבת סימן שפא

ביאורים ומוספים

[שו"ע ס"ד]

[והוא הדין אם היו שנים⁽¹⁵⁾]

[ביה"ל ד"ה והוא הדין]

[ועליון נראה דבשעת הדפוס נש' לטקס על צה"ל⁽¹⁶⁾]

(19) ולקמן כתב (סי' שפא ס"ד ד"ה ואז), שמושמות דברי הרמ"א שיחיד אצל יחיד נעשה אורח, שלא כדעת המג"א שם (סי' ז), שחך שהרמ"א מודה לשו"ע שיחיד אצל יחיד לא נעשה אורח, והחז"א (אורח סי' פ"א ס"ק ג' ד"ה והמבטל) צירף להלכה את דעת השו"ע שלא נעשה אורח לסברא אחרת להחמיר.

סימן שפא

דיני המבטל רשותו ועבר והוציא

[משנ"ב ס"ק א]

[פרוש, שעבר והוציא⁽¹⁾]

(1) ואם הוציא לצורך פיקוח נפש, כתב בספר חידושים וביאורים (עירובין סי' ט ס"ק ז) שאינו אוסר, שכיון שרשאי להוציא אינו נחשב שהורו ומחזיק.

[משנ"ב ס"ק ג]

[שנראה כחזון ומחזיק⁽²⁾]

(2) בטעם הדבר שהמבטל יכול לחזור בו מביטולו באמצע השבת, ואין אומרים ישבת שהותרה הותרה, אף שלענין ישראל בן הצר זו שהלך לשבות בחצר אחרת ואין דעתו לחזור בשבת, פסק השו"ע לעיל (סי' שעא ס"ב) שאם חזר בשבת אינו אוסר משוב שישיבת שהותרה הותרה, מצינו באחרונים כמה תורצים:

א. הט"ז (סי' א) תירץ, ששם תלמי ההיתר בכניסת השבת, שהישראל צריך להכריע בדעתו כבר בכניסת השבת שאינו שובת בשבת בבית זה [כמבואר שם], ולכן אומרים ישבת שהותרה הותרה, אבל כאן שיוכל לבטל רשותו גם משחשיבה (כרלעיל בשו"ע סי' שפ"א), בהכרח צריך ההיתר להיות קיים בכל השבת, ולכן אין אומרים בזה דין ישבת שהותרה הותרה.

ב. השו"ע הרב (סי' א) תירץ, שבביטול רשות כשחזר בו אינו מפרשים שמתחילה לא כיוון בדעתו לבטל לכל השבת, מה שאין כן ביוצא מביח, שדעת הישראל בכניסת השבת הייתה שלא לחזור כל השבת, והחז"א (אורח סי' פ"א ס"ק ה) הביא, שבעין זה מבואר בראש (עירובין פ"ה סי' ה), שכתב שהמבטל רשות שחזר והחזיק במבוי קודם שהחזיקו בני המבוי, התברר למפרע שמתחילה לא הייתה דעתו מרשותו.

ג. הקרבן נתנאל (עירובין פ"ו סי' טז אות ל) תירץ, על פי הכלל שהובא בגמרא בעירובין (ע"ב) וכל שמוותר למקצת שבת הותר לכל השבת, וכל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת, חוץ מביטול רשות, וביאר, שכשם שאין אומרים בביטול 'הואיל ונאסרה נאסרה' משוב שכניסת השבת אינה קובעת לגבי ביטול, כך אין אומרים בו 'הואיל והותרה הותרה', וראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' שפ"א ד"ה אף) שהחז"א חולק בזה.

(15) ואם שניהם רוצים לבטל זה לזה, האם יועיל להיתר להם לטלטל, במנהגי מהרי"ל (הלכות עירובין סי' ג) כתב, שפעם אחת שכחו מהר"י כגל ובעל הבית אחר לעשות עירוב ביניהם, ואמר המהר"י כגל שבעל הבית יבוא אליו והוא יבטל לו את רשותו ועל דיו זה יוכל אותו בעל הבית להוציא מביתו לחצר ולביתו של המהרי"ל, ושאלוהו מה יהיה הדין אם גם בעל הבית יבטל את רשותו אל הרב, ואמר להם שבאופן זה לא יועיל הביטול כלום, שהרי נמצא שרשותו של בעל הבית נעשית של הרב ושל הרב נעשית של בעל הבית, והרי הן שתי רשויות כבראשונה. [אמנם אם לאחר שביטל אחד להביתו רוצה הלא לחזור ולבטל לראשון, מועיל הביטול, ויהיה מותר רק לראשון לטלטל ולא לחבירו, כמבואר בשו"ע להלן סי' שפא ס"ז].

[משנ"ב ס"ק יח]

[שאין רבים נעשים אורחים וכו'⁽¹⁶⁾]

(16) ובטעם הדבר כתב הערוך השלחן (סי' ח), שהכל ידעו שרבים אינם אורחים אצל היחיד, מה שאין כן ביחיד לא ניכר הדבר שבאמת אינו אורח, והוכיח הכף החיים (סי' כב), שאף על פי שאורחים נחשבים אורחים אפילו הם רבים, היינו משוב שבאמת אין להם זכות בחצר, אבל כאן שהביתם והחצר שייכים להם, אי אפשר לימר שיחשבו אורחים ממש ולא יוכלו לחזור ולהחזיק ברשותם.

[משנ"ב שם]

[דאפילו קדם היחיד והחזיק נמי לא פקדינא⁽¹⁷⁾]

(17) טעם דין זה כתב רש"י (עירובין ס"ט, ב' ד"ה והן אסורים), שכיון שחמשה לגבי אחר אינם נחשבים כאורחים, הרי זה כנוטליב רשותם מחדש [כלומר שגורמים חזרים בהם מביטולם]. טעם אחר כתב הרשב"א (שם ד"ה מתני'), שכיון שרבים אינם נעשים אורחים, אינו נראה כמוציאים מרשות של יחיד לרשות של יחיד, אלא כמוציאים מרשות של יחיד לרשות המשותפת להם [וראה הע' הבאה].

[ביה"ל ד"ה שאין]

[ועין בביתמאיר דשקיל וטרי פ"ה⁽¹⁸⁾]

(18) שהביא שם (ס"ד ד"ה אמנם), שמדברי הראשונים נראה שגב ברבים שביטלו רשות חצירם ליחיד מועילה חזקתו לענין שאב יוצאו אחר שיחזיק לא בטל ביטולם, וברעת רש"י למד, שאין חזקתו של היחיד מועילה, ואם יוצאו אחר שיחזיק בטלה חזקתו [וכן כתב הגאון יעקב (עירובין ס"ט, ב' ד"ה והן)], וראה הע' הקדמת. אלא שכתב שקשה להמציא מחלוקת חדשה, וסיים בצ"ע, וכן כתב החז"א (אורח סי' פ"א ס"ק ז וסי' צא ס"ק ג).

הלכות שבת סימן שפ"א

רמח באר הגולה

נ הרב המגיד דפסק
ב מהלכות ערובין
ס ט' שנה ובריתא שם
ס"ח ע"ג פשוט שם
במקרא דף ע'
הפורה דמחמטין

אָמרינזן שײַנדיג פֿאַורזאָגן, (יח) *שאַפּן רביס נעשׂים אײַנזאָגן אַזלײַך זיך. *וְהוּא תָּדִין אִם הָיוּ שְׂנִיִּים (15) לְבַד וּבָטֵל אֶחָד מֵהֶם לְחִבְרוֹ, בְּמִבְטֵל אֶסּוּר אָף בְּשֵׁל חֲבֵרוֹ, וְחִבְרוֹ מִתֵּר (ס) (יט) אָף בְּשֵׁל עֲצָמוֹ, יִכּוֹן רַבִּים שְׁלֹא עָרְבוּ שְׁנֵיתָנוּ רְשׁוּתָם לְרַבִּים שָׁעָרְבוּ, לְפִי שֶׁחֲתִיד נַעֲשֶׂה אִירָתָא אֲצֵל הַרְבֵּי, וְרַבִּים אֵינָם נַעֲשִׂים אִירָתִים אֲפִלוּ אֲצֵל הַרְבֵּי וְלֹא הִתְחִיד אֲצֵל הִתְחִיד. (כ) שְׁבָחָה שְׁנִים וְלֹא עָרְבוּ, יִכּוֹלִים לְבָטֵל רְשׁוּתָם, שִׁיבְטֵל כָּל אֶחָד מֵהֶם רְשׁוּתוֹ לְכָל בְּנֵי הַחֲצִי; בֵּין אִם מִבְטָלִין לְרַבִּים שָׁעָרְבוּ, וּבְלִבְדָּה שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם יִבְטֵל (כא) לְכָל אֶחָד, בֵּין אִם מִבְטָלִין (כב) לְאֶחָד שְׁלֹא עָרְב, אֲבָל אִין מִבְטָלִין לְשְׁנִים שְׁלֹא עָרְבוּ, בֵּין אִם מִבְטָלִין רַבִּים וְעָרְבוּ בֵּין אִם הוּא זָחִיד שְׁלֹא עָרְב, שְׁחֲרִי אָף לְאַחֵר שִׁיבְטָלוּ לָהֶם הֵם שְׁנִים, וְאֶחָד אִירָתָה עַל חֲבֵרוֹ. (כג) *וְנִשְׁכַּח אֶמֶר לְאֶחָד 'אֲנִי מִבְטָל לָךְ עַל־מַנֵּה שֶׁחֲתִיד וּתְבַטֵּל לְחִבְרִי'. (כד) אֵינִי מִיַּעֲלִי:

שפא דיני המבטל רשותו ועבר והוציא, ובו ז' סעיפים:

א. ק'טצה בערונדן
ס"ז וברכי יהודה,
הסכמת השו"ס

א. [*] המבטל רשיתו (ב) (א) והוציא את-רבה מביתו לחצר, בשוגג אינו אוסר, (ב) במזיד אוסר, (ג) שהרי

פאר דיטב

מבית. ואכלו בשלוש בתיכם. ואכלו חזקה לא מקמי. מ"א. וענין סימן שפא
 פ"ק פ"ד: (ט) אף בשל עצמו. ויהיה בשל חברו. והניי כשנותן לו גם רשות
 ביתו; ואם נתן לו רשות חצרו לבד, אסור בשל חברו. מ"א:

(ב) והוציא. אבל להכניס מזה, אלא אם כן בטל גם רשות ביתו דאז אסור להכניס, עין סעיף ד:

מלשנה ברורה

מביתו לחצר: (יח) שאין רבים נעשים אורחים וכו' (יט) רוצה לומר, (יד) בבנין זה שבאמת החצר והבתים שיש להם, אלא כדי שיהא מתר לטלטל ונסעלקי מרשותם. וכח המגיד אברהם, ואפלו בקום החדיד והחוקי נמי לא מהני (יז) לענין רבים שלא יוכלו לחזר ולזכות, ואסורין בכל מני. וענין באור הלכה: (יט) אף בשל עצמם. כתבו (טו) האחרונים ולא גרסינן 'אף', דמשמע מזה דכל שישן בשל חברו, וזה אינו, דהא הממכר מדי שלא בשל אלא רשות חצר ולא ביתו, ואסרן אסור להוציא מבית חברו לחצר, וכן הוא בשלחן ערוך ישיש: (כ) שכתבו שנים ולא ערבו וכו' רוצה לומר, דכמו ביחיד שלא ערב מהני בשל, (כז) כן הוא הדין ביהודים: (כא) לכל אחד. יכמו שכתב בסעף א: (כב) לאחד שלא ערב. פרש, שלא היו בחצר כי אם שלשה אנשים ושום אחד מהן לא ערב, ויהי כי בשבטלו אותם השנים וישוכם להשליש, נמצא שחצר של חיד הוא ואין צריך ערב. ובמאן בבית יוסף, (יז) ואפלו לא בטלו השנים בבית אחד אלא בזה אחד וזה (יח) גבירן מהני: (כג) ואפלו אמר לאחד וכו' עלימנה וכו'. רוצה לומר, דלא מבעי אם לא פרש שיחזר ויבטל לחברו.

עין שם: * שאין רבים נעשים אורחים. עין משנה בורה מה שכתבנו
בשם המקור אצלם דאמרו קדם החדיד והחדיד נמי אחריו להוציא. ועין בבית
מאיר דשקיל וטרי בזה¹⁶ וכן במקדש משה. ונמצאתי בתדושי הנשק"א לזה
מקור אברהם, אכן מקום הרש"א במקבאר שאף על"י שהם אסורין
להוציא בכל פני. קל מקום אין יכולין לאסר עליו צליה הוצאתו אם קדם
הוא להקדש: * והוא הדין אם היו שנים וכו'. ונדקדקם דחיד אצל חז"ל
לא הוה אור. ועין באבן עזר שחולק על פסך זה ודקדקם דרבים אצל
חיד לא הוה אור. וכן פסק בפרשה מרדכי' טעור והתקטלות לא קטעו פה.
וכן מבאר בריטב"א שם דחיד אצל חיד נעשה אורח. ועל"כן נראה
דבשעת הדחק יש לסתם על זה¹⁷. ודע עוד, דאם רבים דרים בבית אחד, לפי
דעת התמדר"ש בסימן שס"א קט"ז ד נקראים רבים. ולחפ"ן, אם אחד דר
בבבבא בתיסר חיד, ולא משתתפין בביתו כלל, אכן מדברי שליסור שורף
הקט"ז בסימן שס"א מוכח דאם רבים דרים בבית אחד קרי' דמא' ותמן מקבל
אורחים לכי רבים, עין שם. ערוך עין:

* המבטל רשיתו וכו' מקורו אומר. צ"ל בנדר אפרים שמבאר בו דפ"א אס' הוציא קצרב שקט. נצי בחינה כמסולל דמי ואסר עליהם שישקעוהו היס. ואין הדבר מרובה. חסר דאף שהפסול יוכל להיות מבוטל ויס. מכל מקום לעצן חוקר כמסולל לא שאל אף שמוציא קצרב שקט לא שמוציא מכל. שער לא מוכסא עלתא שחתי מבוטלו. ובטולו לא נהר לא לים

ונגם חלק שקבל דלא מנני. (ט) דחלק דידה יכיל לבטל ולא חלק
אז בחצר משום דאסרי אהדרי, אשמתה דבטול לא אחני מידי ולא
לו לכתחלה יאני מבטל לה על-מנת ששחזר ויבטל לחברו, לא
ידיקון דלאשון לא מנני האי בטול. (ז) לא קני לה שייכל לחזר
לא חלק שהקנהו לו. ומסתברא דאם אותו שבטל לאשון חזר
ים שלי, שהרי הראשון בטל לו כעצמא חלק של עצמו:

א (א) והוציא אחר-כך, פריש, (ה) שעבר והוציא: (ב) במזיד אוסר, על בני החצר לטלטל: (ג) שהרי חוזר וכו', שנראה פתור ומתניק⁽²⁾

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(7) דאלו בעקלא באויהים מ'ש אין נקא-מנה בין רבים לחדיד יקבל גויי איום אוקרים על בעל-בית [ח"א]: (טו) אלהה רבה וקאמרי-מדי: (טז) דנע, דהבטול של שנים לא מחייב רק לאותם שבשלי לזמן, אכל להבטולים עצמם ליכא חקנתא, דהא פיון שרם שנים, בכלל רבים נהיה אפלו נגד טעא, עין בגאון-עקב: (יז) ודוכית פן מדיבוי רש"י וכן מכל הפוסקים שסתמי דבר ולא חלקו בכך, ודלא קדעת רבני יחזקוני, וכן פתח הריטב"א בקדמא בבית-יוסף וכן פסקו כמה אחרונים: (יח) דאך דבקעה לבטל הראשון עדן לא הוה, משום רשות של השני שלא נתבטל עדן, מכל מקום לאמר שכל השני גם ורשות, מיעיל למפרע גם בטולו של ראשון: (י"ט) רש"י: (כ) פתח בפריימקדים דאפלו אמר לו לשון זה מערב-לשכת פס"ן לא מחייב: (כא) ומשום שהיה הבטול שלא בפני-הבית לא קבוצ, וכמו שכתבנו במשנה ברורה דשם בבית-יוסף דבטול שלא בבית-הבית פס"ן פתחי: (כב) ודלא מבני אם בטל רשות ביתו ולא חצה האסור שהני מוציא מרשותו, ודלעיל סימן שש סעיף א, אלא אפלו אם בטל גם רשות ביתו פס"ן אסור להוציא, שפ"י עלי-יד הוצאתו חזק בטולו ויש אסור למפרע [וכן חקקים בפני-אלמקיס], והאי דהתיר בשי"ס סעיף ב מניי לאחר כשהחזירו, וכמו שכתבנו האחרונים שם:

